

Avançar en igualtat i drets socials

Manifest del IV Congrés

Convocats per la Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya, prop de 2.000 persones ens hem reunit els dies 27 i 28 de novembre de 2013 a Barcelona en el IV Congrés del Tercer Sector Social amb el lema "Avançar en igualtat i drets socials". En un moment en què veus diverses qüestionen la viabilitat d'aquest objectiu, en què els recursos disminueixen mentre les necessitats socials augmenten, i en què les entitats socials afrontem dificultats creixents per seguir treballant al servei dels més vulnerables, hem volgut reafirmar que no renunciem de cap manera al nostre horitzó de construir una societat amb més cohesió i amb més benestar.

Durant dos dies hem debatut i reflexionat sobre els canvis que ens cal impulsar, dins i fora del Tercer Sector Social, per seguir construint una Catalunya social en el nou escenari que avui ens toca viure. Un escenari marcat per l'increment de les desigualtats (els més rics guanyen avui 6 vegades més que els més pobres, quan l'any 2005 la diferència era de 4,5 vegades) i l'augment de la pobresa i la precarietat (tenim 620.000 aturats, el 36% dels quals no tenen cap tipus d'ingrés, i la pobresa severa ja afecta un 8% de la població de Catalunya).

Aquests darrers anys el Tercer Sector Social hem realitzat un gran esforç per respondre a aquestes noves necessitats socials del país. Avui atenem 2,1 milions de persones, 430.000 més que fa quatre anys, malgrat haver perdut ingressos, haver disminuït plantilles i que algunes entitats hagin hagut de tancar. Ho hem pogut fer gràcies a la millora de la gestió, l'optimització dels recursos, el suport de la base social, el creixement del voluntariat i les donacions, la col·laboració de les institucions, i la resistència i la tenacitat del propi sector per seguir duent a terme la nostra missió.

En la cloenda del nostre IV Congrés volem refermar la nostra voluntat de seguir servant el país i de defensar els drets dels més vulnerables, i volem adreçar les demandes següents a les institucions i al conjunt de la societat catalana:

1. RECUPERAR LA INVERSIÓ EN POLÍTIQUES SOCIALS

Per avançar en igualtat i drets socials exigim que la inversió pública en polítiques socials es recuperi com a mínim fins als nivells anteriors a la crisi, i que el nostre sistema de benestar evolucioni cap a un model més eficaç. Perquè és un model amb una universalització incompleta de serveis i prestacions, amb una baixa intensitat protectora i una insuficiència crònica de recursos, que ens els anys de bonança econòmica ja fou incapaç de reduir les taxes de pobresa i desigualtat.

No podem acceptar ni les reduccions pressupostàries ni les veus que afirmen que aquest és un model insostenible. El nostre país té riquesa i recursos suficients per dotar-nos d'un sistema de benestar i de protecció social més ambiciós i eficient. Hem d'evolucionar cap a noves formes de creixement econòmic, de desenvolupament social, de fiscalitat i d'aprofundiment democràtic que ho facin possibles. L'actual increment de la pobresa, les desigualtats i la precarietat, mentre els rics són cada cop més rics és una contradicció inadmissible.

Tampoc no podem acceptar que la tisora en els pressupostos públics se segueixi aplicant amb tan poca equitat ni social ni territorial. Tot i que per al 2014 el Govern de Catalunya ha previst uns pressupostos sense noves retallades i amb un 71% de despesa social, la realitat és que avui Benestar, Salut i Educació sumen 2.000 M€ menys que l'any 2010, i que la despesa social per habitant de Catalunya (1.901 €) se situa ara al nivell de fa 10 anys i és una de les més baixes de totes les autonomies. En part a causa de la dràstica disminució de les transferències finalistes de l'Estat per a programes socials a Catalunya, que han caigut un 70% des de 2010, passant de 1.295 M€ a només 401 M€ aquest any.

Recuperar la inversió en polítiques socials significa avui dir prou a les polítiques europees d'austeritat; dir prou a un pagament desmesurat i abusi dels interessos del deute; dir prou a la distribució injusta dels objectius de dèficit entre el govern central i les administracions autonòmiques i locals; dir prou a l'asfíxia financera que no permet pagar a temps serveis, salaris i proveïdors; dir prou a la corrupció estesa per totes les capes del nostre sistema polític; dir prou a les diferències salarials desproporcionades i la duplictat de càrrecs; dir prou a un frau fiscal enorme i vergonyós, del que se'n beneficien sobretot les grans empreses i fortunes; dir prou a la competència contínua entre partits per baixar impostos; dir prou a les despeses innecessàries en defensa i en el sosteniment d'institucions sumptuoses i caduques.

Per això demanem que ens els anys vinents, a mesura que els ingressos de la Generalitat es recuperin, es mantingui com a mínim el percentatge del 71% del total que en el 2014 es destinarà a inversió social, el percentatge més alt assolit mai en uns pressupostos de la Generalitat, a fi d'impulsar polítiques que redueixin les desigualtats socials i la pobresa que s'han disparat amb la crisi.

També demanem a Catalunya i a Europa l'impuls d'un nou pacte social, d'un gran acord de les institucions polítiques i de tots els actors socials que posi de nou la cohesió social al capdavant de totes les polítiques; i que reconegui el Tercer Sector i les administracions regionals i locals més properes al ciutadà com a nous motors essencials, en una societat cada cop més complexa, d'aquest nou model social que ara hem de reconstruir.

2. GARANTIR ELS DRETS SOCIALS BÀSICS

Demanem que totes les persones puguin viure amb dignitat perquè els seus drets bàsics siguin garantits i respectats. El dret a viure del propi treball. El dret a gaudir d'un habitatge digne. El dret a l'alimentació. El dret a l'educació. El dret a la salut i a l'atenció social. El dret a una pensió digna i uns ingressos mínims.

No podem acceptar unes polítiques d'austeritat devastadores que destrueixen llocs de treball, incrementen la pobresa i les desigualtats, i fins i tot posen en qüestió la universalitat dels serveis públics. Mentre el cost de béns i serveis bàsics com els aliments, l'energia i els medicaments augmenten, l'accés a l'educació, la salut, l'habitatge i els serveis socials es dificulta i el mercat laboral ofereix cada vegada menys oportunitats i en condicions més precàries.

El resultat és que no ha parat de créixer el nombre de persones i de famílies en situació de pobresa o que no poden veure satisfets els seus drets socials més bàsics: famílies sense llar; infants sense una alimentació suficient; dones i homes sense feina ni subsidi;

persones grans amb una pensió ínfima; persones dependents i les seves famílies sense ajuts públics; immigrants sense dret als serveis de salut; reclusos sense programes de reinserció...

No podem acceptar que els drets socials conquerits, tot i seguir vigents, esdevinguin bonics enunciats sense contingut efectiu. No podem acceptar que hi hagi llistes d'espera per accedir al sistema de la dependència, a la renda mínima d'inserció, a les beques menjador o als ajuts al lloguer. No podem acceptar que algunes prestacions per a les famílies i col·lectius més vulnerables s'estiguin pagant amb mesos de retard. No podem acceptar que l'any vinent s'incrementin entre un 30 i un 50% molts dels copagaments de la cartera de serveis socials. No podem acceptar que l'accés de noves persones a determinades prestacions a les que hi tenen dret estigui totalment limitat. I no podem acceptar que es vengui el nostre parc públic d'habitatges de lloguer més enllà dels seus inquilins actuals.

Tampoc no podem acceptar que retornem a un model assistencial que ja estàvem en camí de superar. Per això demanem l'aprovació d'una única prestació social bàsica que garanteixi uns ingressos mínims a aquelles persones i famílies que no tenen recursos propis per a viure un vida digna; que les beques menjador esdevinguin un dret garantit per a tots els infants que ho necessitin; que es doblin els efectius actuals del parc públic d'habitatges de lloguer assequible, i s'incrementin els ajuts per al pagament del lloguer; que es modifiqui la legislació hipotecària per fer possible la dació en pagament i la reconversió dels drets de propietat afectats en contractes de lloguer; i que es reforcin les polítiques actives d'ocupació i les estratègies per a la igualtat d'oportunitats en l'accés al mercat de treball per als col·lectius amb més dificultats.

3. ENFORTIR EL TEIXIT D'ENTITATS SOCIALS DEL PAÍS

La justícia social i el desenvolupament del nostre sistema de benestar només seran una realitat si, juntament amb l'enfortiment de les nostres institucions públiques i de les polítiques de cohesió social, Catalunya compta amb un Tercer Sector Social amb vocació de servei públic, fort, eficaç i reconegut. La creació de la Taula del Tercer Sector Social, ara fa 10 anys, o el Pla de Suport al Tercer Sector Social, signat per la mateixa Taula i el Govern català ara fa un any, han estat passos positius i importants en aquesta direcció, juntament amb molts d'altres.

Tanmateix la crisi actual ha tingut i està tenint un impacte directe sobre el nostre sector, que ens afebleix quan més falta fem: pèrdua d'ingressos, retards en els cobraments, reduccions de plantilla, dificultats per accedir al crèdit, i preus a la baixa dels mòduls i serveis. Tot això en un context d'increment continu de les necessitats socials, i de sobreexforç de les entitats per atendre-les. Per això demanem noves mesures per enfortir el Tercer Sector Social i el conjunt de l'economia social i solidària del país.

D'una banda, exigim que millorin els instruments que faciliten la nostra col·laboració amb les Administracions: en la simplificació de les exigències legals i administratives, per exemple en la tramitació i justificació de subvencions; en el desenvolupament d'un sistema de concertació específic per al sector; en l'aplicació de clàusules socials en les licitacions públiques, i de plecs i sistemes de puntuació que garanteixin la qualitat i solvència social dels serveis; o en una fiscalitat i un tractament de l'IVA que no ens discrimini, per exemple a l'hora de concursar.

També demanem ser reconeguts com un actor rellevant i un agent social de primer ordre en àmbits com el de l'ocupació o el del desenvolupament econòmic, donant entrada a la Taula del Tercer Sector Social al Consell de Treball Econòmic i Social, i al Consell de Direcció del Servei d'Ocupació de Catalunya.

Ahora el propi Tercer Sector Social ens comprometem a fer tot el que estigui a les nostres pròpies mans per esdevenir un sector millor, amb més valors, més qualitat, més capacitats, i més solvència tècnica i econòmica. Ens comprometem a treballar conjuntament amb les Administracions al servei del país; a seguir defensant els drets

socials, especialment de les persones més vulnerables; a seguir promovent el compromís solidari de la ciutadania i el voluntariat; a avançar en eficiència i evitar duplicitats; a treballar més en xarxa i en projectes conjunts; i a ampliar la nostra capacitat per arribar a tots els llocs del territori i a tots els col·lectius que ho necessiten.

I també ens comprometem a enfortir les nostres capacitats financeres mitjançant la propera constitució d'un fons solidari del Tercer Sector Social i la posada en marxa d'un servei d'acompanyament financer per a les entitats que pateixen més dificultats en aquest àmbit.

4. ESDEVENIR CIUTADANS MÉS ACTIUS I COMPROMESOS

En l'Any Europeu dels Ciutadans, i en el marc de la nostra campanya de comunicació "Tu formes part de la solució" que estem divulgant aquests dies, cridem finalment al conjunt de la ciutadania a implicar-se més a fons en la defensa dels drets socials, l'aprofundiment de la democràcia i la participació en l'esfera pública. Necessitem una societat civil més activa i compromesa, més crítica i solidària, més responsable i honesta. Enmig de l'intens debat actual sobre el dret de Catalunya a decidir lliurement el seu futur col·lectiu, ens cal defensar aquest dret legítim i insistir en la necessitat de comptar amb un sistema polític capaç de recuperar la confiança dels ciutadans.

Ens cal refer vincles malmesos per dècades d'individualisme i enfortir les xarxes de protecció informal en base al compromís i la solidaritat quotidiana. Necessitem ciutadans, empreses, professionals, organitzacions... que participin i s'impliquin en la millora de l'espai públic, que respectin l'entorn, que es preocupin dels més vulnerables, que acceptin les diferències, que compleixin amb els seus deures cívics, comunitaris i fiscals. Perquè el repte col·lectiu d'una societat més justa i igualitària només serà possible amb la complicitat i els esforços compartits de tots.

Demaneu una ciutadania més corresponsable dels problemes socials de la comunitat, i que col·labori de forma més intensa i constant amb les entitats socials per mitjà de l'associacionisme, el voluntariat, les donacions i altres formes de participació. I exigim la millora de la legislació de mecenatge que fa tant temps que reclamem, per fomentar una major corresponsabilitat de tota la societat en el benestar col·lectiu.

I recordem, una vegada més, que tenim dret a rebre els diners del 0,7% de la declaració de la renda per a entitats socials que un 60% dels contribuents catalans lliurement aporten, a fi que es destinin principalment a les entitats socials catalanes i siguin gestionats i distribuïts per la Generalitat, d'acord amb les reiterades sentències dels tribunals que ho dictaminen.

Finalment, les entitats socials refermem avui el nostre compromís de donar el millor de nosaltres per contribuir a fer avançar Catalunya i Europa en benestar, cohesió i justícia social. Volem seguir treballant amb els valors que ens caracteritzen, amb l'eficàcia i l'eficiència social que ens identifiquen, i posant sempre les persones al centre de la nostra missió i de la nostra activitat.

Avançar en igualtat i drets socials és possible si construïm plegats un nou pacte social per defensar l'Estat del benestar.

Barcelona, 28 de novembre de 2013